Sympozjum
Rok XVII 2013, nr 2(25), s. 65-78

ks. Dawid Galanciak
Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń

ZNACZENIE KAPŁAŃSKIEJ ŚWIĘTOŚCI W KATECHEZIE MŁODZIEŻY

Wstęp

Ogłaszając Rok Wiary, ojciec święty Benedykt XVI napisał: „W tym Roku niezmiernie ważne będzie przypomnienie historii naszej wiary, którą cechuje niezgłębiona tajemnica, jaką jest splot świętości i grzechu. Podczas gdy pierwsza z nich ukazuje ogromny wkład, jaki wnieśli mężczyźni i kobiety we wzrost i rozwój wspólnoty przez świadectwo swego życia, to druga musi pobudzać każdego do szczerego i trwałego wysiłku nawrócenia, by doświadczyć miłosierdzia Ojca, który wychodzi na spotkanie każdego człowieka”[1].

W historię tę wpisuje się świadectwo wiary i świętości wielu kapłanów, którzy służąc Kościołowi, stanowią część jego procesu wychowawczego. Istnieje dziś potrzeba szczególnego zwrócenia uwagi na zagadnienie kapłańskiej świętości, zwłaszcza wobec wielu głosów boleśnie raniących Kościół i samych kapłanów, a także w kontekście wychowawczej obecności kapłana w szkole. Potrzebę refleksji nad kapłańską posługą wśród młodych ludzi, poszukujących drogi do własnej świętości, uzasadnia apel, jaki Jan Paweł II zawarł w książce *Dar i Tajemnica*: „Dzisiejszy

[1] Benedykt XVI, List apostolski *Porta Fidei* w formie *motu proprio* (2011), 13.

świat woła o kapłanów świętych! Tylko kapłan święty może stać się w dzisiejszym, coraz bardziej zsekularyzowanym świecie przejrzystym świadkiem Chrystusa i Jego Ewangelii. Tylko w ten sposób kapłan może stawać się dla ludzi przewodnikiem i nauczycielem na drodze do świętości, a ludzie – zwłaszcza młodzi – na takiego przewodnika czekają. Kapłan może być przewodnikiem i nauczycielem o tyle, o ile stanie się autentycznym świadkiem"[2].

Świętość życia jest wymaganiem dzisiejszych czasów[3]. Świat potrzebuje kapłanów, którzy podejmują trud przeżywania własnego kapłaństwa jako szczególną drogę do świętości. Zadaniem prezbitera jest więc nieustanne uświadamianie sobie, jak niezbędna jest mu osobista świętość w budowaniu Kościoła i służeniu mu[4]. Jedną z form tej służby jest dzieło katechizacji, które wpisuje się w zakres podstawowych kapłańskich obowiązków. Obecność kapłana jako nauczyciela religii w szkole staje się z tej racji niezastąpioną możliwością uświęcenia młodych ludzi oraz środowiska nauczycieli. Osiągnięcie tego celu możliwe jest tylko dzięki osobistej świętości kapłana, której młodzi ludzie pragną doświadczyć także podczas szkolnych lekcji religii. Kreowanie negatywnego obrazu Kościoła i kapłaństwa we współczesnych mediach w zestawieniu z doświadczeniem świętości kapłana obecnego w szkole wywołuje zatem pozytywne zdziwienie młodzieży. Zdziwienie to z kolei rodzi pytania i mobilizuje do własnego poszukiwania sposobu na życie na podstawie doświadczenia życia kapłana, do którego młodzi ludzie chcą się upodobnić. Niniejsze opracowanie jest więc próbą spojrzenia na kapłańską świętość i jej znaczenie dla procesu katechizacji, która jest „jedną z głównych form oddziaływania duszpasterskiego na wiernych, przede wszystkim na dzieci i młodzież"[5].

[2] Jan Paweł II, *Dar i Tajemnica. W pięćdziesiątą rocznicę moich święceń kapłańskich*, Kraków 1996, s. 86.

[3] Por. M. Jankowski, *Jak doświadczyć katechetycznie wiarę dzisiaj?*, w: M. Majewski (red.), *Postawy katechetów*, Kraków 1996, s. 157.

[4] Por. M. Wasilewski, *Kapłan XXI wieku*, „Warszawskie Studia Pastoralne" (2010) nr 11, s. 195.

[5] Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* (2002), 2.

Próba określenia, czym jest świętość

Zadanie uświęcenia własnego życia jest wpisane w całokształt działań każdego chrześcijanina, a zwłaszcza kapłana. Istotą świętości jest przynależność do Jezusa Chrystusa nie statyczna, ale dynamiczna, dlatego należy ją rozumieć jako wypełnianie woli Bożej na co dzień. W kapłańskim życiu dążenie do świętości polega na codziennym sprawowaniu powinności w miłości do Boga i bliźniego[6]. Myśl tę odnajdujemy w adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis*, w której Jan Paweł II przypomniał kapłanom, że „powołanie kapłańskie jest zasadniczo wezwaniem do świętości w tej formie, która wypływa z sakramentu kapłaństwa. Świętość jest zażyłością z Bogiem, jest naśladowaniem Chrystusa ubogiego, czystego i pokornego; jest bezgranicznym umiłowaniem ludzi i oddaniem się ich prawdziwemu dobru; jest miłością Kościoła, który jest święty i pragnie, byśmy i my byli święci, bo taka jest misja, jaką powierzył mu Chrystus"[7]. Świętość tak rozumiana, jak pisze S. Kędziora, pozwala kapłanowi we współczesnym i rozbitym oraz chorym na specjalizację świecie pozostać człowiekiem całości, a więc podtrzymującym człowieczeństwo od wewnątrz. Ponadto pozwala mu być człowiekiem dla wszystkich, a nie jedynie specjalistą dla wybranych grup społecznych. Kapłan jest w stanie zrealizować tę misję tylko wówczas, gdy jest zwrócony ku Jezusowi Chrystusowi. Jeżeli jego twarz nie jest przede wszystkim zwrócona ku Chrystusowi, nie będzie też w stanie zwrócić się ku każdemu człowiekowi[8]. Bez tego ukierunkowania na Jezusa wszelkie duszpasterskie i katechetyczne wysiłki kapłana nie mają racji bytu, stają się bezcelowe. Rzeczą pożądaną jest zatem, by kapłan odznaczał się świętością życia. Ona czyni z niego lepsze narzędzie łaski sakramentalnej. Prezbiter może dzięki osobistym przymiotom doskonalej oddziaływać na wiernych, dysponując ich

[6] Por. A. Śliwiński, *Realizować świętość na początku XXI wieku*, „Studia Elbląskie", t. 3, Elbląg 2001, s. 136-139.

[7] Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* o formacji kapłanów we współczesnym świecie (1992), 33.

[8] Por. S. Kędziora, *Świętość kapłańska jako istota święceń*, „Dobry Pasterz" (1991) nr 11, s. 149-150.

do przyjęcia łaski sakramentalnej, której jest szafarzem[9]. To oddziaływanie jest szczególnie ważne, kiedy mówimy o relacjach istniejących między kapłanem, który jest katechetą i nauczycielem religii, a młodymi ludźmi.

Nauczanie Piusa XI wskazuje, że świętość należy postrzegać jako „główną ozdobę kapłana katolickiego mającą taką wartość, że bez niej wszystkie inne zalety duszy prawie nic nie znaczą, z nią natomiast można dokonać zadziwiających rzeczy, choćby się nie posiadało innych darów w stopniu wybitnym"[10]. Kontynuując tę myśl, W. Skworc podczas liturgii święceń kapłańskich w 2006 roku powiedział w Tarnowie, że tylko w codziennej, wiernej służbie wykuwa się świętość księdza, która nie jest ekskluzywnym dodatkiem do kapłaństwa. Stanowi ona wyraz jego istoty, a także jest poręką skuteczności misji i gwarantem zachowania kapłańskiej tożsamości w świecie[11]. Musimy w tym miejscu zaznaczyć, że świętości nie osiąga się wprost, niejako w pewnej izolacji od codziennych zajęć. Jedyną właściwą drogą prowadzącą do świętości jest codzienna ofiara z kapłańskiego życia, która wyraża się w gorliwym wypełnianiu posług. Godność kapłańska, którą prezbiter otrzymuje przez sakramentalne namaszczenie, domaga się od niego ofiary z niego samego, daru całopalnego, a tym samym jako konsekwencji wzrostu życia wewnętrznego, ściślejszego zespolenia z Bogiem oraz nieustannego pogłębiania osobistej świętości[12].

Świętość obowiązkiem każdego kapłana

Obowiązek świętości, która jest jednym z istotnych elementów kapłańskiej tożsamości, wynika z podstawowego faktu powierzenia przez Boga kapłanom opieki nad miejscem świętym, misji głoszenia świętych słów oraz konieczności strzeżenia świętej wiedzy. Kapłan rozkłada

[9] Por. R. Kostecki, *Sakrament pokuty*, Sandomierz 1963, s. 295.

[10] Pius XI, Encyklika *Ad catholici sacerdotii* o kapłaństwie katolickim (1935), IV.

[11] Por. W. Skworc, *Abyśmy nie ustali w drodze, Homilia podczas Mszy Krzyżma Świętego*, Tarnów 13.04.2006, http://www.currenda.diecezja.tarnow.pl/archiwum/2006/06-02/art-08.php (odczyt z dn. 22.11.2011 r.).

[12] Por. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, Warszawa 1982, s. 189-190.

bowiem swą obecnością Namiot Spotkania, dzięki któremu Bóg może być bliżej historii człowieka, a także staje się stróżem świątyni duchowej, a więc tego wewnętrznego sanktuarium, jakim jest każdy człowiek. Kapłan razem z Chrystusem Panem przychodzi, aby służyć w świątyni, a jednocześnie służyć świątyni, którą jest każdy człowiek. Przed prezbiterami stoi zatem zadanie odkrywania duchowego piękna człowieka, jego struktury oraz pielęgnowanie świadomości, że człowiek jest zamieszkiwany przez Boga. W ten sposób wyraźnie dostrzegalny staje się służebny wymiar pasterzowania i w nim znajduje uzasadnienie[13].

Dążenie kapłana do świętości jest realizacją tego, do czego wzywa go Jezus Chrystus, kiedy mówi: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski" (Mt 5,48). Stąd jednoznacznie trzeba stwierdzić, że zadanie uświęcenia jest wpisane w naturę i misję kapłańską, dlatego odnosi się nie tylko do samego kapłana, ale również do troski o święte życie katechizowanych przez niego uczniów. Zobowiązuje do tego prezbiterów Kodeks prawa kanonicznego, w którym czytamy: „Duchowni w swoim życiu z szczególnej racji obowiązani są dążyć do świętości, zwłaszcza że – będąc konsekrowani Bogu z nowego tytułu przez przyjęcie święceń – stają się szafarzami Bożych tajemnic dla służenia Jego ludowi"[14].

Sposób dążenia do kapłańskiej świętości

Świętość osiąga się na drodze życia duchowego, dlatego obowiązkiem każdego kapłana, wynikającym z miłości pasterskiej, jest troska o wysoki poziom własnego życia duchowego[15]. Samo zaś uświęcenie dokonuje się za pomocą środków sakramentalnych i pozasakramentalnych. Wśród środków sakramentalnych niewątpliwie należy wymienić sam sakrament

[13] Por. M. Zawada, *Duchowość kapłańska – refleksje biblijne (cz. 2)*, „Homo Dei" 72 (2002) nr 1, s. 76-79.

[14] Kodeks prawa kanonicznego 276 § 1.

[15] Por. M. Chmielewski, *Miłość Chrystusa Dobrego Pasterza źródłem i wzorem miłości pasterskiej kapłana*, w: M. Wysocki (red.), *Fructus Spiritus est Caritas, Księga jubileuszowa ofiarowana Księdzu Profesorowi Franciszkowi Drączkowskiemu z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin, czterdziestopięciolecia święceń kapłańskich i trzydziestopięciolecia pracy naukowej*, Lublin 2011, s. 581.

kapłaństwa oraz Eucharystię i pokutę, jako źródła łaski uświęcającej. Natomiast pozasakramentalnymi są: modlitwa indywidualna i liturgiczna przyczyniająca się do wzrostu cnoty miłości, stanowiącej istotę doskonałości rozmyślanie, adoracja Najświętszego Sakramentu, codzienny rachunek sumienia, kierownictwo duchowe, rekolekcje kapłańskie, czytanie duchowne, lektura Pisma Świętego i dzieł ojców Kościoła, konferencje i spotkania kapłańskie, praktykowanie rad ewangelicznych[16].

Sposób dążenia do kapłańskiej świętości zwięźle wyraża soborowy dekret *Presbyterorum ordinis*, w którym czytamy: „Prezbiterzy osiągną świętość w sposób im właściwy, wypełniając szczerze i niezmordowanie swe zadania w Duchu Chrystusowym"[17]. Soborowe nauczanie ponadto jasno określa tor kapłańskiej drogi do świętości: „Niech w codziennym wykonywaniu swojej służby wzrastają w miłości do Boga i bliźnich, niech zachowują więź kapłańskiej komunii, obfitują we wszelkie dobro duchowe i dają wszystkim żywe świadectwo o Bogu, współzawodnicząc z tymi kapłanami, którzy w ciągu wieków, nieraz w pokornej i ukrytej służbie, pozostawili świetlany wzór świętości"[18]. Pomocą w tym celu zgodnie z zaleceniami Kodeksu prawa kanonicznego mają być: posilanie życia duchowego ze stołu Pisma Świętego i Eucharystii, systematyczna modlitwa liturgią godzin, rekolekcje, rozmyślanie i pokuta oraz cześć do Bogurodzicy Dziewicy czy inne powszechne i partykularne środki uświęcenia[19].

Środkiem prowadzącym do kapłańskiego uświęcenia jest realizowanie przez kapłana woli Boga, która wyraża się w jego życiu przez gorliwe pełnienie pasterskiej posługi. Tym samym zaniedbanie przez prezbitera jego pasterskich obowiązków stanowi przeszkodę na drodze do jego osobistego uświęcenia. Uświęcenie kapłana dokonuje się więc po-

[16] Por. M. Chmielewski, M. Krzywicki, *Doskonałość kapłańska w świetle teologii polskiej okresu międzywojennego*, w: W. Słomka, J. Misiurek (red.), *Kapłan pośród ludu kapłańskiego*, Lublin 1993, s. 113-119.

[17] Sobór Watykański II, Dekret *Presbyterorum ordinis* o posłudze i życiu prezbiterów, 13.

[18] Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium* o Kościele, 41.

[19] Por. Kodeks prawa kanonicznego 276 § 2.

przez miłość do ludzi[20]. Szkolne lekcje religii są najdoskonalszą okazją do złożenia przez kapłana świadectwa miłości chrześcijańskiej wobec jego uczniów. W sposób szczególny winien on okazywać miłość ludziom zranionym i pogubionym, których dziś nie brakuje, zwłaszcza wśród młodzieży. Doświadczenie miłości ze strony kapłana katechety, poczucia bycia kimś ważnym i potrzebnym jest dla młodego chłopaka czy dziewczyny ponowną okazją, by mogli uwierzyć w pomoc Boga i podjąć wysiłek przemiany rzeczywistości.

Kapłan a wspólnota

Jezus Chrystus zakładając Kościół, ustanowił kapłanów, którzy zgodnie z Jego wolą głoszą Ewangelię wszelkiemu stworzeniu. Do właściwego wypełnienia tej misji potrzebny jest człowiek, do którego skierowane zostanie to orędzie. Człowiek, jak naucza Jan Paweł II, jest „pierwszą i podstawową drogą Kościoła"[21]. Zgodnie więc z treścią Listu do Hebrajczyków każdy kapłan „spomiędzy ludzi brany, dla ludzi jest ustanawiany w sprawach odnoszących się do Boga" (Hbr 5,1). Uświęcenie kapłańskie możliwe jest dzięki zaangażowaniu w życie wspólnoty, do której kapłan został posłany przez biskupa na mocy dekretu. Troska o tę wspólnotę powinna się wyrażać w byciu ze wspólnotą i we wspólnocie[22]. Jest ona jednocześnie troską kapłana o Kościół. Kapłańska świętość zaś ma ukierunkowanie eklezjocentryczne, dlatego konieczna jest w życiu prezbitera postawa *sentire cum Ecclesia.* Wyraża ona zjednoczenie, współmyślenie i współprzeżywanie kapłana z Kościołem rzymskokatolickim, w którego posłudze uczestniczy na mocy święceń oraz przynależności do wspólnoty hierarchicznej[23].

[20] Por. S. Urbański, *Stała formacja duchowa kapłana w dążeniu do mistycznej świętości*, „Studia Gdańskie", t. 23, Gdańsk 2008, s. 325-326.

[21] Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis* (1979), 15.

[22] Por. W. Szlachetka, *Fenomen szkół nowej ewangelizacji*, Kraków 2011, s. 56.

[23] Por. J. Bramorski, *Rozpalić charyzmat Boży, Permanentna formacja kapłanów w świetle aktualnych wskazań Kościoła*, „Ateneum Kapłańskie" 145 (2005), s. 271.

Specyficzną misją, jaką kapłan ma do spełnienia we wspólnocie Kościoła, jest misja nauczania, dlatego jego obecność w środowisku szkolnym ma olbrzymie znaczenie dla ewangelizacji i uświęcenia zarówno dzieci i młodzieży, jak i nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły. Ludzie ci stanowią część wspólnoty, do której kapłan jest posłany, stąd jego obowiązkiem, zgodnie ze wskazaniami Episkopatu Polski, jest własne uświęcenie także „poprzez to, co czyni, a więc również przez troskę o życie wspólnoty, która została powierzona jego pieczy. Wymaga to postępu w duchowości komunii i krzewienia jej jako fundamentalnej zasady wychowawczej wszędzie tam, gdzie kształtuje się człowiek i chrześcijanin, gdzie formują się szafarze ołtarza, duszpasterze i osoby konsekrowane, gdzie powstają rodziny i wspólnoty"[24].

Modlitwa drogą do świętości

Modlitwa, jak podkreśla R. Kantor, stanowi istotne kryterium samoświadomości kapłańskiej. W niej kapłan zmierza się z pytaniem: kim jestem? Mężem Bożym, duszpasterskim menedżerem czy funkcjonariuszem kościelnym? Brak modlitwy, która jest fundamentem, korzeniem i rękojmią świętości w kapłańskim działaniu, osłabia duszpasterstwo i działalność katechetyczną, czyniąc je płytkimi i przypominającymi dobrze funkcjonujący zakład[25]. Nie jest więc możliwe owocne przeżywanie kapłaństwa bez modlitwy, gdyż to właśnie ona broni kapłana przed zaniedbaniem życia duchowego oraz przed nadmiernym i szkodliwym aktywizmem. Bogactwo kapłańskiej świętości wyraża się w mistycznym zjednoczeniu z Bogiem, możliwym do osiągnięcia jedynie dzięki modlitwie[26].

Analizując kapłańską posługę w Kościele rzymskokatolickim, musimy podkreślić, że jej priorytetem winno być dążenie do osiągnięcia doskonałości chrześcijańskiej na wzór Jezusa Chrystusa, który jest źródłem i pełnią świętości oraz punktem odniesienia kapłańskiej służby. Jezus najpełniej ofiarowuje się swemu Kościołowi w tajemnicy Eucharystii, dlatego nie można mówić o praktykowaniu chrześcijańskiej i kapłańskiej świętości, która nie byłaby zakorzeniona w życiu eucharystycznym. Kapłan zatem jako ten, który powołany jest do sprawowania Najświętszej Ofiary, winien mieć to na uwadze, ponieważ nic tak nie dopinguje księdza do osiągania wysokiego stopnia moralności jak odprawienie mszy świętej, przyjmowanie Komunii i bliskość Eucharystii[27]. Ponadto celem kapłańskiej posługi w szkole jest doprowadzenie katechizowanych do spotkania z Jezusem, obecnym w Eucharystii. Obowiązkiem kapłana wynikającym ze święceń jest modlitwa za Lud Boży, którego częścią są katechizowane przez niego dzieci i młodzież. Modlitwa ta staje się zatem jego podstawowym obowiązkiem, jeśli poważnie traktuje swoją misję i zadanie uświęcania innych. Nie można mówić o budowaniu relacji z Jezusem ani o prowadzeniu kogokolwiek do Niego z pominięciem modlitwy, dlatego staje się ona fundamentem, na którym kapłan buduje gmach swojej świętości i pozostałych działań duszpastersko-katechetycznych. Obowiązkiem kapłana nauczającego religii jest modlitwa za katechizowanych i wraz z katechizowanymi, dlatego powinien on wykorzystać ku temu każdą możliwość, zwłaszcza jeśli pragnienie modlitwy wynika z wewnętrznej potrzeby uczniów.

Osobista relacja kapłana z Jezusem podstawą uświęcenia

Zwracając się do seminarzystów w 2011 roku, Benedykt XVI powiedział: „Posługa kapłańska pozbawiona logiki świętości jest jedynie zwykłą funkcją społeczną. Jakość waszego przyszłego życia zależy od jakości waszej osobistej relacji z Bogiem w Jezusie Chrystusie, od waszych ofiar, od pomyślnego łączenia wymogów waszej obecnej formacji. W obliczu wyzwań ludzkiego życia dzisiejszy kapłan – podobnie jak kapłan jutra – jeśli chce być wiarygodnym świadkiem w służbie pokoju, sprawiedliwości

[24] Episkopat Polski, *Abyśmy nie ustali w drodze, List biskupów polskich do prezbiterów Kościoła w Polsce o stałej formacji kapłańskiej* (2006), 15.

[25] Por. R. Kantor, *Świętość kapłana dla służenia innym*, „Polonia Sacra" (2011) nr 28 (72), s. 109.

[26] Por. S. Urbański, *Stała…*, *dz. cyt.*, s. 320.

[27] Por. S. Nowak, *List do kapłanów o miłości i czci Najświętszej Eucharystii*, „Dobry Pasterz" (2005) nr 29, s. 19.

i pojednania, musi być człowiekiem pokornym i zrównoważonym, mądrym i wielkodusznym"[28]. Kapłan bowiem, jak nauczał wcześniej Jan Paweł II, jest „sługą Chrystusa, ażeby z Niego jak ze źródła czerpać to wszystko, co uświęca. Uświęca przez słowo Boże, uświęca przez Eucharystię, pokutę i wszystkie sakramenty"[29]. Dojrzałość chrześcijańska w życiu prezbitera staje się dla wiernych – zwłaszcza katechizowanych – czytelna tylko wtedy, gdy oddaje się on Jezusowi Chrystusowi i Kościołowi świętemu bez zastrzeżeń[30]. Owo najpełniejsze oddanie jest możliwe wówczas, gdy kapłan podejmuje się każdego dnia trudu budowania osobistej relacji z Jezusem, która jest jedyną drogą do jego kapłańskiego uświęcenia. Innej drogi do świętości dla kapłana nie ma. Przypomniał o tym ojciec święty w *Pastores dabo vobis*: „Głębokie zjednoczenie z Duchem Chrystusa z jednej strony zapewnia skuteczność naszemu działaniu sakramentalnemu *in persona Christi*, z drugiej zaś domaga się także wyrażenia w żarliwej modlitwie, w konsekwentnym życiu, w miłości pasterskiej zatroskanej o zbawienie braci. Domaga się, jednym słowem, waszego osobistego uświęcenia"[31]. Uświęcenie to bez Jezusa jest niemożliwe do osiągnięcia.

Droga kapłańskiego uświęcenia jest taką samą drogą, jaką dążą wszyscy chrześcijanie, a wśród nich katechizowane dzieci i młodzież, dla których kapłan staje się pasterzem. Z tej racji *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* podkreśla: „Na mocy otrzymanych święceń są oni wychowawcami w wierze. Winni więc dołożyć jak największych starań, aby wierni należący do wspólnoty, którą współtworzą, nieustannie wzrastali w wierze"[32].

Podstawą doskonałości kapłańskiej i głównym motywem jej osiągania jest godność kapłańska jako partycypacja w godności Chrystusa Kapłana i wynikająca z tego partycypacja w Jego funkcjach kapłańskich[33]. Kongregacja do spraw Duchowieństwa w instrukcji *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej* naucza: „Sakramentalne upodobnienie do Jezusa Chrystusa dyktuje kapłanowi nowy motyw dążenia do świętości z racji powierzonej mu posługi, która jest święta ze swej natury. Nie oznacza to, że świętość, do jakiej wezwani są kapłani, ma być subiektywnie większa od świętości, do której z racji chrztu zostają powołani wszyscy chrześcijanie. Świętość jest zawsze taka sama, choć wyraża się różnorako, ale kapłan winien do niej dążyć z nowego motywu: by odpowiedzieć na nową łaskę, która go ukształtowała, aby uobecniał osobę Chrystusa, Głowy i Pasterza, aby był żywym narzędziem w dokonywaniu dzieła zbawienia"[34].

Znaczenie świętości kapłana dla procesu katechetycznego

Kapłan nie może nigdy zapominać, że Bóg łaskawie udziela swego błogosławieństwa jedynie „trudom tych nauczycieli Ewangelii, którzy wpierw z całej duszy zaczynają pracować nad własnym uświęceniem; wtedy zjawiają się obficie kwiaty i owoce ich apostolstwa"[35]. Świętość kapłana stanowi inspirację do wzrostu w świętości zarówno katechizowanych, jak i tych, którym posługuje we wspólnocie parafialnej. Sumienne wywiązywanie się z obowiązków duszpastersko-katechetycznych jest ze strony prezbitera urzeczywistnieniem jego miłości do Boga i człowieka, a także przejawem służby. Stąd kapłańskie życie będzie najpełniej owocowało wówczas, gdy będzie je charakteryzowała pasja dążenia do świętości poprzez czyny i słowa. W ten sposób zostanie wzmocniona i jednocześnie ukierunkowana miłość pasterska prezbitera[36].

Korzystając z mądrości przysłowia „Słowa uczą, przykłady pociągają", należy jednoznacznie stwierdzić, że samo wezwanie do świętości życia

[28] Benedykt XVI, *Kapłan musi być mądry i wielkoduszny. Spotkanie z duchowieństwem, seminarzystami i świeckimi w seminarium w Ouidah, 19.11.2011*, „L'Osservatore Romano" 33 (2012) nr 1, wyd. pol., s. 14-15.

[29] Jan Paweł II, *Prezbiterat – służebne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa*, *Audiencja generalna 31.03.1993*, „L'Osservatore Romano" 14 (1993) nr 8-9, wyd. pol., s. 53.

[30] Por. A. Nowak, *Dojrzałość chrześcijańska w życiu kapłańskim*, w: A. Nowak, W. Słomka (red.), *Dojrzałość chrześcijańska*, „Homo meditans", t. 11, Lublin 1994, s. 55.

[31] Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores…*, *dz. cyt.*, 33.

[32] Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium…*, *dz. cyt.*, 125.

[33] Por. M. Chmielewski, M. Krzywicki, *Doskonałość…*, *dz. cyt.*, s. 110.

[34] Kongregacja do spraw Duchowieństwa, Instrukcja *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej* (2002), 10.

[35] Pius XI, Encyklika *Ad catholici…*, *dz. cyt.*, II, 1.

[36] Por. S. Urbański, *Stała…*, *dz. cyt.*, s. 328.

skierowane przez kapłana do młodych ludzi nie przynosi żadnych owoców, jeśli nie jest poparte jego osobistym świadectwem świętego życia. II Sobór Watykański przypomina jednak: „Świętość prezbiterów ogromnie przyczynia się do owocnego wypełniania ich własnej posługi. Jakkolwiek bowiem łaska Boża może dokonywać dzieła zbawienia także przez niegodnych szafarzy, to jednak Bóg woli okazywać swoje cudowne sprawy zwykłą drogą przez tych, którzy stawszy się bardziej ulegli natchnieniom i prowadzeniu Ducha Świętego, ze względu na swe ścisłe zjednoczenie z Chrystusem i świętość życia, mogą mówić z Apostołem: «Żyję już nie ja, lecz żyje we mnie Chrystus» (Ga 2,20)"[37].

Znaczenie kapłańskiej świętości dla procesu katechetycznego trafnie ujął Jan Paweł II, pisząc do kapłanów: „Każdy z was musi być święty, by pomagać także braciom w realizowaniu ich powołania do świętości"[38]. Nie można uświęcać innych, samemu w pierwszej kolejności nie uświęcając siebie. Dobry kapłan jako katecheta dzieci i młodzieży jest w środowisku szkolnym prawdziwym animatorem, prowadzącym młodych ludzi ku świętości[39]. Prowadzenie kogokolwiek do świętości przez kapłana, któremu byłaby ona obca, stałoby się odwzorowaniem słów Jezusa Chrystusa: „To są ślepi przewodnicy ślepych. Jeśli zaś ślepy ślepego prowadzi, obaj w dół wpadną" (Mt 15,14).

Zakończenie

Obowiązek kapłańskiego dążenia do świętości, a jednocześnie biblijna podstawa permanentnej formacji kapłana pełniącego obowiązki katechety i nauczyciela religii zawiera się w pouczeniu Pana Jezusa: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski" (Mt 5,48). Ponadto św. Paweł poucza: „Nie zaniedbuj w sobie charyzmatu, który został ci dany za sprawą proroctwa przez nałożenie rąk kolegiumprezbiterów. W tych rzeczach się ćwicz, cały im się oddaj, aby twoje

[37] Sobór Watykański II, Dekret *Presbyterorum…*, *dz. cyt.*, 12.

[38] Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores…*, *dz. cyt.*, 33.

[39] Por. E. Mitek, *Katecheta w środowisku szkolnym*, „Perspectiva" 6 (2007) nr 1, s. 138.

postępy widoczne były dla wszystkich" (1 Tm 4,14-15). Sumując refleksję nad świętością kapłańską, nie sposób nie odnieść się do słów Piusa XI, które zawarł w encyklice o kapłaństwie katolickim *Ad catholici sacerdotii*, pisząc w niej, że nic „Bogu nie jest milsze, nic dla Kościoła bardziej zaszczytne, nic dla ludzi pożyteczniejsze, niż bezcenny dar świętego kapłana"[40]. Mając na uwadze te słowa ojca świętego, dochodzimy do wniosku, że w procesie wychowania młodego człowieka świętość kapłana będącego katechetą i nauczycielem religii ma fundamentalne znaczenie dla uczniów. Staje się ona zaczynem świętości tych, którzy w przyszłości odpowiedzą na wezwanie Jezusa Chrystusa do służby w Kościele jako kapłani.

W tym kontekście zwrócił się do kapłanów w 2005 roku Jan Paweł II, przypominając: „Kościół potrzebuje świętych kapłanów, którzy będą «wychowawcami świętych nowego tysiąclecia». Pan was wzywa, byście byli jego apostołami przede wszystkim poprzez świętość własnego życia. Waszym zadaniem jest głosić z mocą w każdym miejscu słowo ewangelicznej prawdy, jedyne, które może przemienić do głębi serce człowieka i obdarzyć je pokojem (…). Jeśli tak jak apostoł Paweł pozwolicie Chrystusowi, by was zdobył, będziecie potrafili głosić na ulicach świata nieskończone miłosierdzie Ojca niebieskiego, «który pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy» (1 Tm 2,4). Staniecie się w ten sposób wiarygodnymi nauczycielami życia zgodnego z Ewangelią i prorokami nadziei"[41]. Takich kapłanów potrzebuje współczesny świat i o taką refleksję nad kapłaństwem apelował w swym nauczaniu Benedykt XVI, a także czyni to papież Franciszek, który w Wielki Czwartek 2013 roku powiedział: „Tak zwany kryzys tożsamości kapłańskiej zagraża (…) wszystkim [kapłanom] i dołącza się do kryzysu cywilizacji"[42].

[40] Pius XI, Encyklika *Ad catholici…*, *dz. cyt.*, III, 6.

[41] Jan Paweł II, *Kościół potrzebuje świętych kapłanów*, *Przemówienie do uczestników VI Międzynarodowego Spotkania Kapłanów odbywającego się na Malcie*, „L'Osservatore Romano" 26 (2005) nr 1, wyd. pol., s. 35.

[42] Franciszek, *Z ludem na ramionach. Msza św. Krzyżma w Wielki Czwartek (28.03.2013)*, „L'Osservatore Romano" 34 (2013) nr 5, wyd. pol., s. 36.

Significance of priestly sancity in the religious education of young people

Summary

The author, analyzing Church teaching concerning the holiness of priests, concentrates on its essential relation with the religious education of young people. Beginning with the attempt of defining the term of holiness and going in the direction of giving certain ways of achieving it, the author shows the priest's relation with Jesus Christ as its foundation. The article draws readers' attention on the priestly sanctity as the need of the current times; he also accents the connection of the holiness of priests with students' aspiration to be a saint. A priest, in the role of a religious instruction teacher and religious education teacher, is responsible for not only educating young people during school classes, but also raising their awareness of being indissoluble part of Church. Thanks to his own testimony and holiness, a priest plays the role of an evangelizator among teachers and students in the school environment. Striving after holiness is an obligation arising from the need of permanent priest's formation, as well as improving his workshop as a religious education teacher.

tłum. Anita Witkowska-Szczepańska

Ks. Dawid Galanciak, kapłan diecezji toruńskiej, doktorant na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z zakresu katechetyki, wikariusz parafii św. Anny w Lubawie, katecheta w Gimnazjum im. Biskupów Chełmińskich oraz Zespole Szkół w Lubawie. Dziedziny zainteresowań: katechetyka, metodyka nauczania.

e-mail: dawidgal@op.pl

Sympozjum
Rok XVII 2013, nr 2(25), s. 79-90

Barbara Łysik
???

AFRYKAŃSKA WIZJA ŻYCIA WEDŁUG ADHORTACJI *AFRICAE MUNUS* BENEDYKTA XVI

II Zgromadzenie Specjalne Synodu Biskupów poświęcone Afryce odbywało się od 4 do 25 października 2009 roku i było kontynuacją I Synodu dla Afryki z 1994 roku. Owocem II Zgromadzenia jest adhortacja *Africae munus* Benedykta XVI, która ukazała się w listopadzie 2011 roku. Tematem przewodnim II Synodu dla Afryki była kwestia Kościoła w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju. Jak pisze we wstępie papież: „pod koniec pierwszej dekady trzeciego tysiąclecia należało ożywić naszą wiarę i naszą nadzieję, aby wnieść wkład w budowanie Afryki pojednanej, na drodze prawdy i sprawiedliwości, miłości i pokoju"[1].

Afrykańska wizja życia przedstawiona w adhortacji zawiera zarówno bolesne i trudne problemy nękające ten kontynent, jak i momenty radosne i pełne nadziei w życiu Afrykanów. I Synod dla Afryki przyrównał kontynent afrykański do człowieka schodzącego z Jerycha, który wpadł w ręce zbójców (por. Łk 10,30-37)[2]. Ojcowie synodalni zgromadzeni na

[1] Benedykt XVI, Adhortacja o Kościele w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju *Africae munus* (2011), 2 (dalej: AM).

[2] Jan Paweł II, Adhortacja o Kościele a Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 *Ecclesia in Africa* (1995), 41 (dalej: EAfr).